

Preliminär redovisning av arkeologisk utredning/undersökning

Administrativa uppgifter

Lst dnr:	Frivillig, ej KML-beslut	ÖM dnr:	0184/22	ÖM projektnr:	002067
Län:	Östergötlands län	Kommun:	Åtvidaberg	Sn/sd:	Grebo
Fastighet/lokal:	Melskog 1:1				
Lämnings-id		Undersöknings-id			
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning etapp 1	Typ av exploatering:		Detaljplan	
Exploatör:	Åtvidabergs kommun	Projektledare:		Anders Olofsson	
Fältarbete start:	2022-10-11	Fältarbete avslut:		2022-10-11	

Preliminära resultat

Östergötlands museum utförde under hösten 2022 en arkeologisk utredning, etapp 1 som berörde Melskog 1:1, Grebo sn, Åtvidabergs kommun, Östergötlands län.

Utredningen föranleddes av att Åtvidabergs kommun planerade att ta fram en detaljplan som huvudsakligen möjliggjorde för en ny idrottsanläggning i Grebo. Uppdragsgivare var Länsstyrelsen Östergötland och för kostnaderna stod Åtvidabergs kommun.

Den föreliggande utredningen var en komplettering till en av Östergötlands museum tidigare (våren 2022) utförd utredning, etapp 1 omedelbart väster om den nu aktuella ytan (Olofsson 2022 manus). Den utredningen administrerades genom Länsstyrelsen (KML-beslut, Lst dnr 431-6637-2021). Föreliggande komplettering var en frivillig etapp 1-utredning utan KML-beslut.

Det aktuella området är ca 3,6 ha stort och höjden över havet är ca 80-100 m. Ytan ligger i både skogs- och åkermark. Området omgärdas av koncentrationer av gravar, grav- och boplatsområden och hägnader i form av stensträngar.

Föreliggande PM är en preliminär bedömning framförallt utifrån resultaten från fältinventeringen. För mera utförliga uppgifter om området, arkeologisk bakgrund, fornlämningsbild etc, hänvisas till

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS • BOX 232 • SE-581 02 LINKÖPING • +46 13 23 03 00
INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • ORG 822000-6103

tidigare inskickad Preliminär redovisning på den första utredningen som gjordes i våras (Lst dnr 431-6637-2021), samt kommande rapporter.

Inom ytan vid fältinventeringen påträffade, ovan mark synliga lämningar:

A201

Odlingsröse, oregelbundet ovalt, ca 6 x 3 m (N-S). Ca 0,7 m högt. Stenstorlek ca 0,3-1,2 m.

A210

Stensatt grop?, oregelbundet rundad, diam. ca 2 m (osäker inmätning). Stenfylld, större stenar i kanten, 0,2-1,1 m stora. Grop i mitten.

A211

Husgrund, rektangulär, ca 12 x 6 m (NNV-SSÖ). Höjd ca 0,4 m. Husgrunden ligger i en svag sydsluttning. Tydlig begränsning/syllstensrad i söder. Möjligen något utgrävd i norr. Man har av allt att döma utnyttjat suterrängläget och förstärkt detta. Oklar begränsning mot NNV. Grundstenar ca 0,5-1 m stora. Till synes en grop i sydöstra hörnet, oregelbundet rundad, ca 2 m i diam. Lämningen är belägen ca 13 m utanför utredningsområdet.

A219

Odlingsröse, ca 3 m i diam. (osäker inmätning). Relativt små stenar, ca 0,15-0,5 m stora. Belägen ca 2 m norr om A211.

A220

Odlingsröse, oregelbundet ovalt, ca 8 x 4 m (N-S). Höjd ca 0,7 m. Stenstorlek ca 0,3-1 m.

A230

Odlingssten lagd i en stensträngsliknande formation, avlång, ca 8 x 2 m (NNÖ-SSV). Höjd ca 1 m. Stenstorlek ca 0,4-1 m. Många stora stenar, ca 1 m.

A239

Odlingssten liknande A230, dock något böjd i plan, 10 x 3 m. Höjd ca 1 m. Stenstorlek ca 0,3-2 m.

A250

Stenkrets, oregelbundet rundad, ca 10 x 8 m (NNÖ-SSV). Större stenblock längs periferin. Största blocket (i söder) ca 3 m, de övriga ca 0,6-2 m, många meterstora. Ett fåtal stenar synliga inne i cirkeln. Platåliknande yta i mitten.

A258

Grav/odlingssten? Upphöjning, övertorvad, oval, ca 8 x 6 m (NV-SÖ). Nyligen övertäckt med ris. Stenar i kanten, en av dessa (mot väster) har rak, tillhuggen kant, ca 2 m lång.

A268

Odlingsröse, avlång, ca 11 x 6 m (NÖ-SV). Höjd ca 0,2 m. Stenstorlek ca 0,2-0,8 m.

A280

Odlingsröse, oval, ca 9 x 5 m (ÖNÖ-VSV), av samma typ som A269. Höjd ca 0,2 m. Stenstorlek ca 0,1-0,7 m.

Inom ytan framkomna områden som preliminärt bedömts som intressanta ur arkeologisk och kulturhistorisk synvinkel:

Objekt 2

Detta område har döpts till Objekt 2 som en direkt fortsättning på numreringen av objekt i den tidigare utförda utredningen (Olofsson 2022, manus.). Objekt 2 utgör en ca 23 700 m² stor yta i norra delen av utredningsytan. Denna yta, som huvudsakligen motiveras av att den norra delen utgör en lämplig boplatstyta, är en direkt fortsättning österut på Objekt 1 från den tidigare gjorda utredningen. Föreliggande Objekt 2 sträcker sig emellertid något längre mot söder än Objekt 1. Detta bl.a. med anledning av A250, en stencirkel liknande A1809 från den tidigare utredningen, men betydligt mindre och mer regelbunden. Ytterligare en motivering till denna förlängning söderut är att enligt en karta bilagd kommunens detaljplan (se Referenser) kommer i östra delen av detta område

en parkering att anläggas, vilket medför markarbeten. I övrigt kan sägas att ytan innehåller tre st stenansamlingar, sannolikt odlingssten, belägna mot skogskanten längst i norr.

Objekt 3

Ett ca 4 200 m² stort område i den sydvästra delen av området. En del av Objekt 2 sträcker sig en bit utanför det från kommunen föreslagna utredningsområdet. Då lämningar som kan antas ha samband med varandra påträffades på båda sidor om gränsen för utredningsområdet, valdes att här informera om även de lämningar som påträffades utanför den av kommunen angivna utredningsytan.

Det rör sig om en husgrund (A211), belägen 13 m väster om utredningsytan, dels en till synes tidigare odlad mindre plåtå strax öster om husgrunden, med ett odlingsröse (A201) och en gropanläggning av okänt slag (A210). Möjligen kan husgrunden ha samband med de backstugor som finns upptagna i den här delen av Grebo på Häradsekonomiska kartan från 1868-77 (figur.7).

På den tidigare nämnda plankartan från Åtvidabergs kommun finns en väg föreslagen i området för husgrunden. Om vägen kommer att dras här föreslås en arkeologisk utredning, etapp 2 av detta område.

Även i övrigt, utanför Objekt 1 och 2, finns, i östra delen av utredningsområdet, ett antal stenansamlingar (A220, A230 och A239, sannolikt odlingsrösen). Enligt nämnda plankarta kommer den nämnda vägen att passera genom detta område med odlingsrösen. Det kulturhistoriska värdet av dessa är preliminärt svårbedömt, men här bör en dialog hållas med Länsstyrelsen innan en eventuell exploatering.

Hela den södra delen av utredningsområdet, som ligger i nordsluttning med vissa planare platåer är relativt stenrikt och innehåller ett flertal stenansamlingar, en del sannolikt naturbildningar, andra skapade av människor. Dock anges på kommunens plankarta hela denna södra delen av utredningsområdet som naturyta, vilket får tolkas som att markpåverkan generellt blir relativt låg inom detta område.

Åtgärdsförslag

Objekt 2. Här föreslås arkeologisk utredning, etapp 2.

Objekt 3. Här föreslås arkeologisk utredning, etapp 2.

Stenansamlingar i östra delen av utredningsområdet. Samråd med Länsstyrelsen. Det kan här möjligen bli fråga om antikvarisk närvaro vid bortplockandet av odlingsrösena om de kommer att beröras av vägen.

Referenser

Olofsson, A. 2022 (manus). *Arkeologisk utredning på Grebo Prästgårds och Melskogs ägor. Grebo Prästgård 1:43 och Melskog 1:1. Grebo socken, Åtvidabergs kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning, etapp 1.* Östergötlands museum, Rapport 2022:18. (Manuskript inlämnat till Länsstyrelsen för godkännande).

Kartor

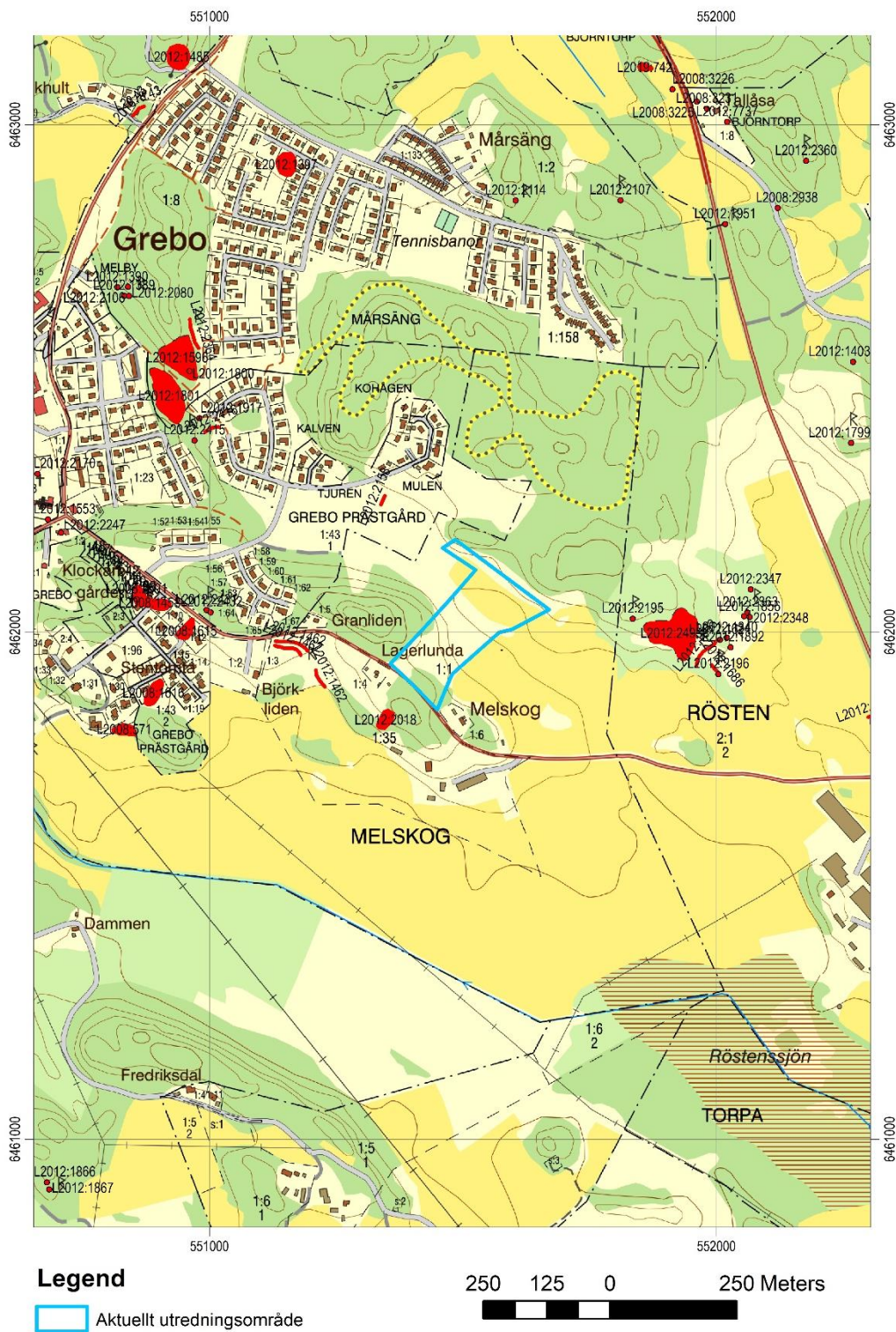
RAK J112-45-9. Häradsekonomiska kartan 1868-1877. Bladnamn: Sturefors.

Åtvidabergs kommun. Plankarta samråd

<https://www.atvidaberg.se/download/18.4556ac99183cb2c00a9bcb42/1666008515561/Plankarta%20%20Nya%20Grebovallen%20samr%C3%A5d%20II%20dnr%202019621.pdf>. Sidan besökt 2022-11-09.

Linköping 2022-11-28

Anders Olofsson
antikvarie

Figur 1. Karta över utredningsområdet.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS • BOX 232 • SE-581 02 LINKÖPING • +46 13 23 03 00
 INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • ORG 822000-6103

Figur 2. Aktuellt utredningsområde i relation till området för tidigare utförd utredning.

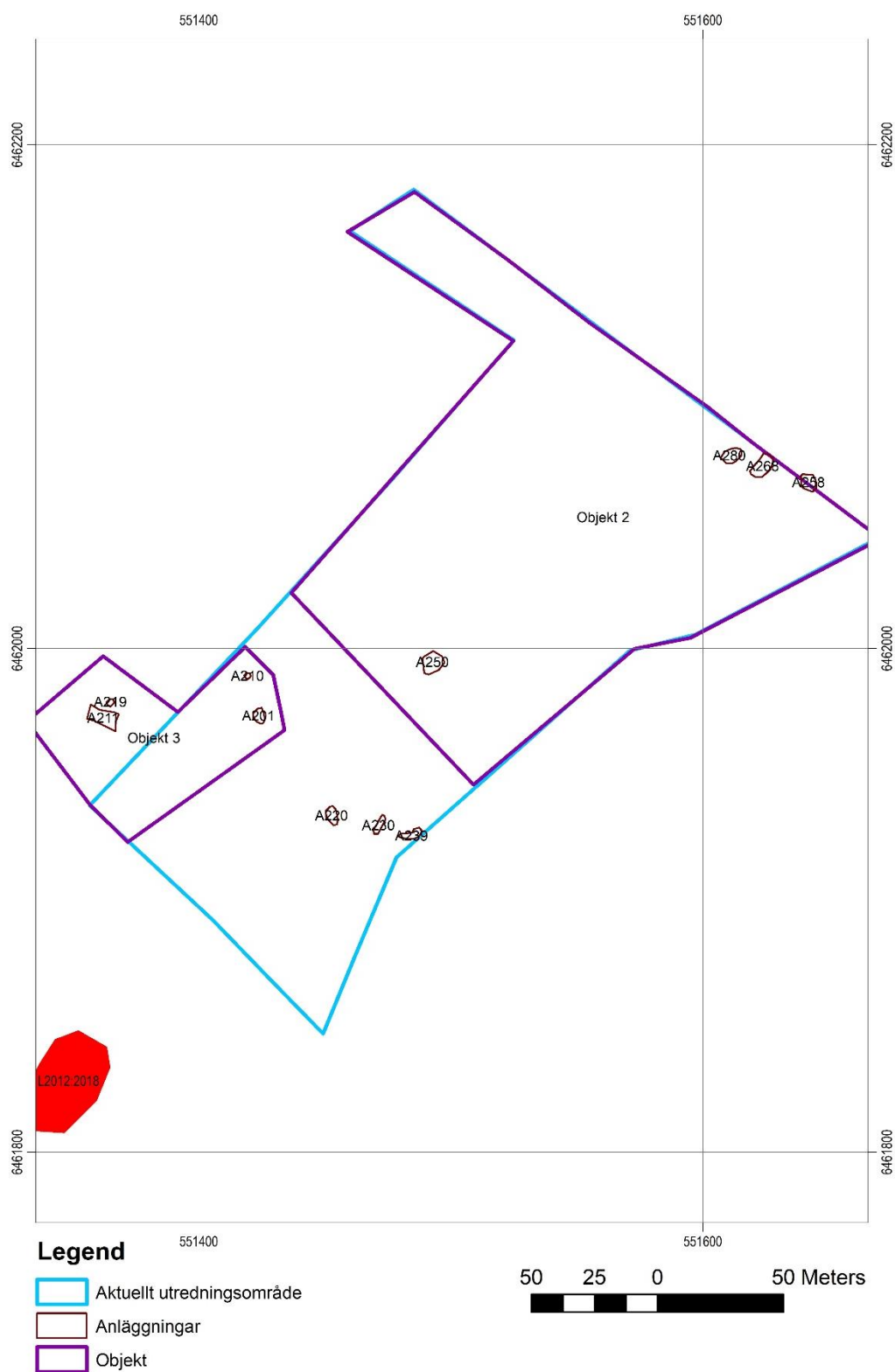

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

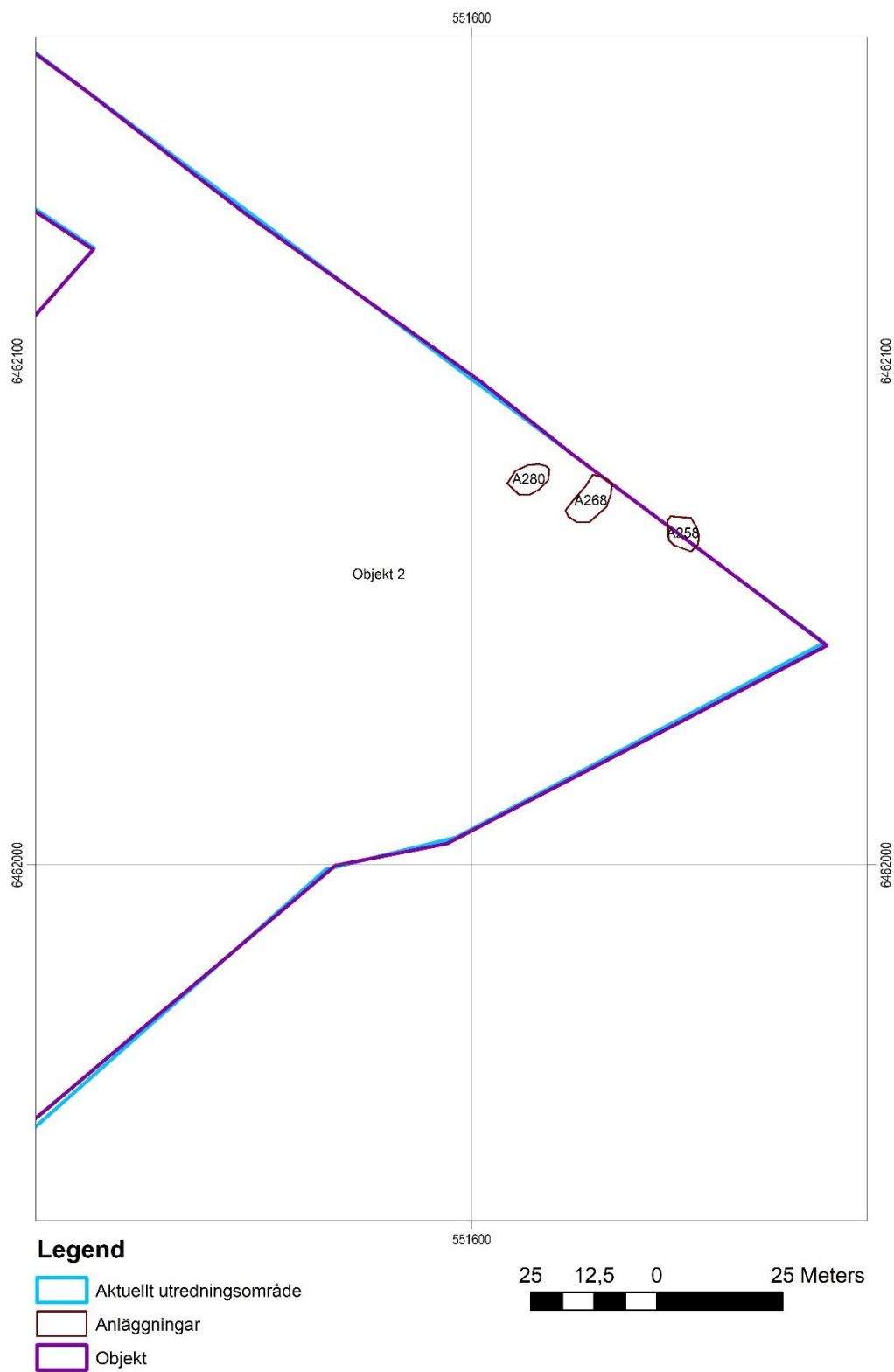
RAOUL WALLENBERGS PLATS • BOX 232 • SE-581 02 LINKÖPING • +46 13 23 03 00
 INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • ORG 822000-6103

Figur 3. Utredningsområdet med påträffade lämningar och föreslagna ytor (objekt) för arkeologisk utredning, etapp 2

Figur 4. Utredningsområdet med påträffade lämningar och föreslagna ytor (objekt) för arkeologisk utredning, etapp 2. Utan bakgrundskarta.

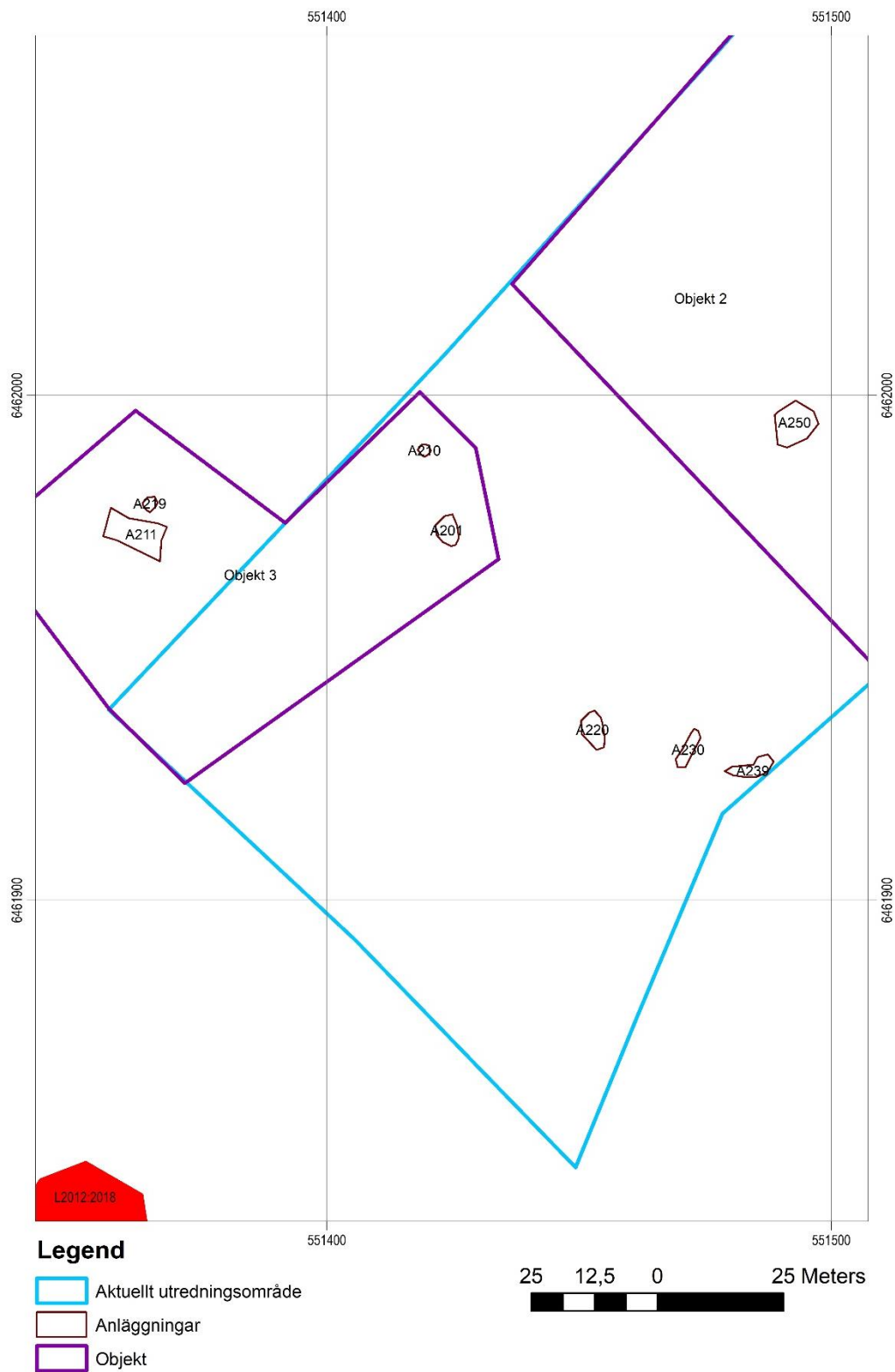

Figur 5. Norra delen av utredningsområdet.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS · BOX 232 · SE-581 02 LINKÖPING · +46 13 23 03 00
 INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE · WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE · ORG 822000-6103

Figur 6. Södra delen av utredningsområdet.

Legend

- Aktuellt utredningsområde
- Anläggningar

100 50 0 100 Meters

Figur 7. Häradsekonomska kartan från 1868-77 rektifierad gentemot aktuellt utredningsområde. Här syns ett flertal backstugor i området strax söder om utredningsområdet.

Figur 8. Mellersta och norra delen av utredningsområdet, från SV.

Figur 9. A210 från VSV.

Figur 10. Södra delen av utredningsområdet från N

Figur 11. Husgrunden A211 från S. Tre syllstenar ses centralt i bilden.

Figur 12. A220 från NNV.

Figur 13. A250 från NÖ.

Figur 14. Norra delen av utredningsområdet från NV.

Figur 15. Nordöstligaste delen av utredningsområdet från SÖ.

Figur 16. A268 från NNÖ.